

Вища освіта в Україні

Р.М. Панас

ОСНОВИ ҐРУНТОЗНАВСТВА

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Видавництво "Новий Світ – 2000"

Серія «Вища освіта в Україні»

Панас Р. М.

О С Н О В И Г Р У Н Т О З Н А В С Т В А

НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК

Львів
«Новий Світ - 2000»
2011

УДК 631.4
ББК40.3.
П 16

Розповсюджувати та тиражувати без офіційного
дозволу видавництва «Новий Світ - 2000» заборонено

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1/11-2726 від 04.04.2011 р.)

ISBN 978-966-418-185-0

Рецензенти:

Волощук М.Д. - доктор сільськогосподарських наук, професор Прикарпатського національного університету імені В.Стефанка

Ступень М.Г. - доктор економічних наук, професор Львівського національного аграрного університету

Перович Л.М. - доктор технічних наук, професор Національного університету «Львівська політехніка»

Панас Р.М.

П 16 Основи ґрунтознавства:[Навчальний посібник] / Панас Р. М. -Львів:
«Новий Світ - 2000», 2011. - 245[3] с.

Розкрито поняття про ґрунт як природного тіла, охарактеризовано процеси й чинники ґрунтоутворення. Наведена класифікація ґрунтів і закономірності їх розповсюдження. Подана детальна генетико-морфологічна будова і властивості найпоширеніших ґрунтів у природних зон України. В окремих розділах розкрито питання якісної оцінки (бонітування) ґрунтів, методика картування ґрунтового покриву, а також матеріали ґрунтових досліджень, які використовуються при сучасному землеустрої та кадастрі земельних ресурсів.

ISBN 978-966-418-185-0

УДК 631.4
ББК403.
П 16

© Панас Р.М., 2011
© «Новий Світ 2000», 2011

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	7
Розділ I. ГРУНТОЗНАВСТВО ЯК ПРИРОДНИЧА НАУКА.....	9
1.1. Предмет і зміст ґрунтознавства.....	9
1.2. Методи дослідження в ґрунтознавстві.....	9
Питання для самоперевірки.....	10
Розділ II ГРУНТ ЯК ПРИРОДНЕ ТІЛО.....	11
2.1. Поняття про ґрунт та його функції.....	11
2.2. Походження та розвиток ґрунту.....	11
2.2.1. Загальна схема ґрунтоутворення.....	11
2.2.2. Чинники та умови ґрунтоутворення.....	11
2.2.3. Типи ґрунтоутворення.....	11
Розділ III. Будова ґрунту.....	21
3.1. Фазова будова ґрунту.....	21
3.2. Генетико-морфологічна будова ґрунту.....	22
Питання для самоперевірки.....	26
Розділ IV. Складі компоненти ґрунту.....	27
4.1. Мінералогічний склад ґрунту.....	27
4.2. Гранулометричний склад ґрунту.....	28
4.3. Хімічний склад ґрунту.....	29
4.4. Органічна частина ґрунту.....	32
4.5. Колоїди ґрунту.....	33
Питання для самоперевірки.....	34
Розділ V. Властивості ґрунту.....	35
5.1. Реакція ґрунту.....	35
5.2. Загальні фізичні властивості ґрунту.....	38
5.3. Фізико-технологічні властивості ґрунту.....	39
5.4. Структурність ґрунту.....	40
5.5. Водні властивості ґрунту.....	41
5.6. Повітряні властивості ґрунту.....	44
5.7. Теплові властивості ґрунту.....	45
5.8. Родючість ґрунту.....	48
5.8.1. Поняття про родючість ґрунту і її категорії.....	48
5.8.2. Показники родючості ґрунту.....	49
5.8.3. Оцінка родючості ґрунту.....	51
5.8.4. Прийоми відтворення і підвищення родючості ґрунту.....	53
Питання для самоперевірки.....	54

Розділ VI. ГРУНТОВІО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ	
УКРАЇНИ	56
Питання для самоперевірки.....	57
Розділ VII. ГРУНТИ УКРАЇНИ	58
7.1. Ґрунти Українського Полісся	58
7.1.1. Географічне положення і умови ґрунтоутворення зони.....	58
7.1.2. Структура ґрунтового покриву зони.....	58
7.1.3. Генетико-морфологічна будова і властивості ґрунтів зони.....	58
7.1.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	68
Питання для самоперевірки.....	70
7.2. Ґрунти Лісостепу України	71
7.2.1. Географічне положення і умови ґрунтоутворення зони.....	71
7.2.2. Структура ґрунтового покриву зони.....	71
7.2.3. Генетико-морфологічна будова і властивості ґрунтів зони.....	73
7.2.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	85
Питання для самоперевірки.....	86
7.3. Ґрунти степової зони України	87
7.3.1. Географічне положення і умови ґрунтоутворення зони.....	87
7.3.2. Структура ґрунтового покриву зони.....	87
7.3.3. Генетико-морфологічна будова і властивості ґрунтів зони.....	90
7.3.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	96
Питання для самоперевірки.....	97
7.4. Ґрунти Сухого Степу України	99
7.4.1. Географічне положення і умови ґрунтоутворення.....	99
7.4.2. Структура ґрунтового покриву зони.....	99
7.4.3. Генетико-морфологічна будова і властивості ґрунтів зони.....	100
7.4.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	110
Питання для самоперевірки.....	111
7.5. Ґрунти Українських Карпат	112
7.5.1. Структура ґрунтового покриву зони.....	122
7.5.2. Географічне положення і умови ґрунтоутворення зони.....	113
7.5.2.1. Природні умови і ґрунти Передкарпаття.....	113
7.5.2.2. Природні умови і ґрунти власне Карпат.....	122
7.5.2.3. Природні умови і ґрунти Закарпаття.....	126
7.5.2.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	133
Питання для самоперевірки.....	134

7.6. Грунти Гірського Криму	136
7.6.1. Географічне положення та умови ґрунтоутворення зони.....	136
7.6.2. Структура фунтового покриву зони.....	136
7.6.3. Генетико-морфологічна будова і властивості ґрунтів зони.....	137
7.6.4. Використання та охорона ґрунтів зони.....	144
Питання для самоперевірки.....	145
7.7. Техногенні Грунти України	147
7.7.1. Особливості генезису і еволюції техногенних ґрунтів.....	147
7.7.2. Класифікація техногенних ґрунтів України.....	148
7.7.3. Генетико-морфологічна будова і властивості техногенних ґрунтів України.....	150
7.7.4. Використання та охорона техногенних ґрунтів.....	154
Питання для самоперевірки.....	154
Розділ VIII. Агровиробниче групування ґрунтів	155
8.1. Суть і принципи агровиробничого групування ґрунтів.....	155
Питання для самоперевірки.....	157
Розділ IX. Бонітування ґрунтів	158
9.1. Поняття про бонітування ґрунтів його завдання.....	158
9.2. Принципи і методи бонітування ґрунтів.....	158
9.3. Бонітети ґрунтів України.....	164
9.4. Використання матеріалів бонітування ґрунтів.....	173
Питання для самоперевірки.....	174
Розділ X. Матеріали ґрунтових досліджень та їх використання	175
10.1. Ґрунтові карти і картограми, їх види і призначення.....	175
10.2. Використання карт ґрунтів і картограм у сільськогосподарському виробництві.....	176
10.3. Використання матеріалів фунтових досліджень при землеустроїта кадастрі земель.....	177
10.4. Використання карт ґрунтів і картограм при застосуванні добрив і вапнуванні ґрунтів.....	177
10.5. Використання карт ґрунтів і картограм при розробці прийомів обробітку фунту.....	178
10.6. Використання матеріалів фунтових досліджень при виборі ділянки під сади.....	178
Питання для самоперевірки.....	179
Розділ XI. Польова навчальна практика з картування ґрунтів	180
11.1. Загальні положення.....	180
11.2. Мета практики.....	180
11.3. Організація практики.....	180

11.4. Програма практики	181
11.5. Зміст і порядок проведення практики	181
11.5.1. Підготовчий період	181
11.5.2. Польовий період	182
11.5.2.1. Техніка рекогносцирувальнорго обстеження	182
11.5.2.2. Визначення маршрутів картування ґрунтового покриву	183
11.5.2.3. Вибір місця і техніка закладання ґрунтового	185
11.5.2.4. Прив'язка ґрунтового розрізу	186
11.5.2.5. Технологія опису ґрунтового розрізу	188
11.5.2.6. Методика відбору зразків ґрунту для	197
11.5.2.7. Складання польової карти ґрунтів	199
11.5.3. Камеральний період	203
11.5.3.1. Перегляд ґрунтових зразків і польового щоденника	203
11.5.3.2. Визначення видів і методів лабораторних аналізів ґрунтів	203
11.5.3.3. Складання і оформлення карти ґрунтів	206
11.5.3.4. Агровиробниче групування ґрунтів	208
11.5.3.5. Розробка і оформлення картограм	218
11.5.3.6. Складання і захист технічного звіту	223
Питання для самоперевірки	224
Короткий термінологічний словник	225
Список рекомендованої	244